

Operasjon

B J Ø R V I K A

Dansen er i gang !

Bygging av et nytt operahus er den største kulturpolitiske enkeltsak i Norge i dag. Det nye operahuset vil fremstå som et viktig symbol for hva det moderne Norge representerer som nasjon og den vekt kulturen skal ha i samfunnet. Operahuset skal bli en drivkraft for utvikling av kunstarene opera og dans på landsbasis.

Sitatet ovenfor er hentet fra innledningen til St.prp. nr. 48 (2001-2002) Nytt operahus i Bjørvika. 15. mars 2002 la Regjeringen fram operameldingen som er utarbeidet av Kultur- og kirkedepartementet.

Illustrasjon: Snøhetta

Rom for utøvende kunstnere

Et fellestrekk for de fleste operaer er kampen om arealer mellom de ulike brukerne, og ikke minst mellom de ulike kunstneriske utøverne. I vårt nye operahus vil vi legge til rette for gode prøveforhold for alle. Musikere, sangere og dansere vil få egne prøvesaler og prøverom, og det vil ikke i så stor grad som i dagens opera være nødvendig å benytte hovedscenen til prøver.

Musikerne vil få en orkesterprøvesal med areal og volum til et helt symfoniorkester, og med plass til felles musikalske prøver med kor og solister. Orkesterprøvesalen vil være på samme plan som orkestergraven i store sal, orkesterets garderobe og øvrige øvingsrom, og vil derfor bidra til god kommunikasjon dem i mellom.

Danserne og ballettskolen vil få fem prøvesaler med størrelse fra 140 til 320 kvadratmeter, hvor den største salen har en danseflate tilsvarende hovedscenen. (se illustrasjon over).

Sangere, solister og kor vil også få fem prøvesaler til disposisjon. Disse varierer i størrelse fra 90 til 330 kvadratmeter.

Den største salen ligger i nærheten av hovedscenen med mulighet for å benytte kulisser i full størrelse. I tillegg er det forutsatt at denne salen skal kunne benyttes til forestillinger med mulighet til å ha 200 publikummere til stede. To av de andre prøvesalene vil også i forbindelse med prøver kunne bruke sceneelementer som er opp til seks meter høye.

I det nye operahuset er det lagt til rette for at sangere og musikere kan benytte cirka 30 prøverom av forskjellig størrelse til gruppeøvinger og individuelle prøver. Det vil i tilknytning til prøvearealene etableres oppholds- og pausearealer.

Ut fra de kravene de forskjellige kunstnergruppene stiller til lokalene, er det i utformingen av prøvesalene og -rommene lagt stor vekt på å skape gode arbeidsforhold for de ansatte. Gode akustiske forhold er en forutsetning og det stilles derfor strenge krav til prøvelokalene, både når det gjelder materialbruk i det enkelte rom og skillekonstruksjonene mellom rommene. Vilråene for danserne er ivaretatt, både med hensyn til inn klima og hindring av fysiske belastninger. Dagslyset er viet spesiell oppmerksomhet for å sikre alle utøverne gode arbeidsforhold.

Nyhetsbrev om
nytt operahus
Nr.1-2002

Overordnede mål for nytt operahus:

- Et nytt operahus skal tilrettelegges for produksjon og formidling av opera og ballett på et høyt internasjonalt nivå til et bredt publikum i generasjoner fremover.
- Huset skal fremstå som et viktig monumentalbygg som både markerer Norge som kulturnasjon og Den Norske Operas betydning i nasjonens kultur- og samfunnsnivå.

St.prp. nr. 48
(2001-2002) side 28

www.statsbygg.no

STATSBYGG

DEN
NORSKE
OPERA

Fra byggherrens side:

Prosjektdirektøren

Fullendt etappe

Forprosjektet er avsluttet og en viktig etappe i operaprojektet er fullført. Forprosjektet danner grunnlaget for den nye St.prp. nr. 48 som Stortinget nå har til behandling. Statsråd Valgerd Svarstad Haugland presenterte denne 15. mars i år.

Arbeidet med forprosjektet har hatt en stram framdrift, med korte frister for de engasjerte:

- rådgiverne som har laget produktet
- brukerne som har vurdert løsninger og funksjonalitet
- Statsbygg som har ledet og kvalitetssikret

Resultatet er bra. Det vil alltid foregå diskusjoner om detaljløsninger og utforming. Men funksjonene er på plass. Grunnlaget ligger til rette for at det nye operahuset kan bli så bra som vi ønsker og håper. Dette er løst innenfor de økonomiske rammene som var satt for projektet.

Vi har registrert tilfredshet hos oppdragsgiver!

Roar Bjørndal

Konklusjon fra St.prp. nr. 48 (2001-2002) side 8:

Kultur- og kirkedepartementet anbefaler Stortinget å gjøre vedtak om at det bygges et nytt operahus i Bjørvika innenfor en kostnadsramme på 3 330 mill. kroner i prisenivået januar 2002.

Den videre gjennomføring av projektet baseres på en styringsramme for Statsbygg på 2 830 mill. kroner.

Regjeringen vil komme tilbake til den budsjettmessige oppfølging i revidert nasjonalbudsjett for 2002.

Kostnadsutviklingen

Ifølge St.prp. nr. 48 (1998-99) skulle Operaen koste 1800 millioner kroner. Denne kostnadskalkylen ble utarbeidet allerede i 1998, og tok ikke hensyn til framtidige justeringer på Snøhettas vinnerutkast og reell prisstigning. Komplekse prosjekter som Operaen er spesielt usikre og man må derfor ta høyde for usikkerhet i gjennomføringen av projektet.

Figuren viser utviklingen av kostnadskalkylen fra St.prp. nr. 48 (1998-1999) på 1800 millioner kroner, og frem til kalkylen for forprosjektet på 2660 millioner kroner som ble fremlagt i St.prp. nr. 48 (2001-2002). Kostnadsøkningen fra 1800 millioner kroner til 2050 millioner kroner er relatert til valget av Snøhettas vinnerutkast. Kalkylen på 2660 millioner kroner er direkte sammenlignbar med kostnadsanslaget på 2050 som Stortinget tidligere er blitt forelagt, når vi tar hensyn til den reelle prisstigningen samt konsekvensen av momsreformen.

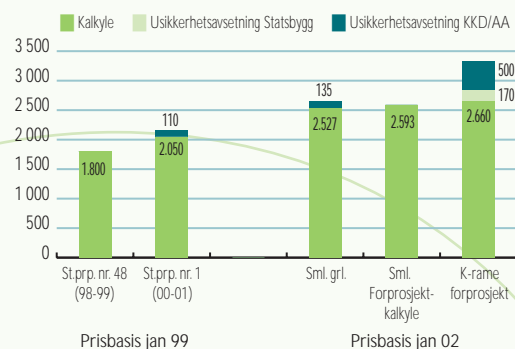
I tillegg til kalkylen for forprosjekt avsettes 170 millioner kroner til kostnadsusikkerhet, slik at Statsbyggs styringsramme utgjør 2830 millioner kroner. I tillegg er det avsatt 500 millioner kroner, disponert av Kultur- og kirkedepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet, som en overordnet usikkerhetsmargin, slik at totalrammen for operahuset er 3,33 milliarder januar 2002-kroner.

Usikkerhetsstyring

Finansdepartementet har innført nye retningslinjer for styring av store statlige investeringsprosjekter. I henhold til de nye retningslinjene, Gul bok for 2000, skal statlige investeringsprosjekter med kostnadsramme over 500 millioner kroner, gjennomgå ekstern kvalitetssikring og usikkerhetsanalyse ved avsluttet forprosjekt. Finansdepartementet og Kultur- og kirkedepartementet engasjerte Dovre International AS til å foreta en ekstern kvalitetssikring i operahusprosjektet, som blant annet bekreftet at forprosjektet framstår som godt gjennomarbeidet, og med en detaljeringsgrad som er på linje med sammenlignbare prosjekter.

Statsbygg har i tillegg engasjert TerraMar AS til å vurdere projektets kostnadsusikkerhet særskilt. Til sammen mener disse rådgiverne at projektets kostnadsusikkerhet særlig er knyttet til:

- Videre designutvikling/ kompleksitet
- Gjennomføringsstrategi
- Organisering
- Styringsevne
- Markedsutvikling
- Fundamentering/ grunnforhold
- Brukerkrav

Disse elementene har, med unntak av markedsutviklingen, høy eller middels høy grad av styrbarhet. Statsbygg vil i gjennomføringsfasen ha fokus på usikkerhetsstyring av disse elementene.

Lønns- og prisstigning

Det vanlige for store statlige byggeprosjekter hvor Statsbygg er byggherre, er at prisomregning av kostnadsrammer skjer ved å benytte SBED-indeksen. Denne indeksen fanger opp kostnadsutviklingen for de ulike innsatsfaktorene til projektet, men fanger ikke opp produktivitetendringer hos entreprenørene eller endringer i entreprenørenes fortjenestemarginer. SBED-indeksen viste en stigning på cirka 12 % i perioden januar 1999 – desember 2001. Til sammenligning nevnes indeks for eneboliger som viste en økning på cirka 27 % i samme periode. Indeksen inkluderer både kostnadsutviklingen for de ulike innsatsfaktorene, produktivitetendringer hos entreprenørene samt endringer i entreprenørenes fortjenestemarginer. I St.prp. nr. 48 (1998-99) Om nytt operahus (II) er det angitt følgende retningslinjer for prisomregning av kostnadsramme: "Det vil være den reelle prisutviklingen i anbudsmarkedet frem til bindende kostnadsramme fastsettes, som vil bli lagt til grunn for prisomregning av kostnadsanslaget". Operahusprosjektets styringsgruppe engasjerte Analysegruppen AS til å foreta grundige analyser av prisutviklingen i bygge- og anleggsbransjen i det sentrale østlandsområdet. Beregningene viste en prisstigning på 22 % i perioden januar 1999 – januar 2002. Det er denne som er lagt til grunn for omregning av kostnadsrammen til januar 2002-nivå.

Fra brukerens side:

Operadirektøren

En historisk prosess

Også denne våren skrives det opera- og balletthistorie, og det av stor kulturpolitisk betydning. Regjeringen Bondeviks nye operahusproposisjon vil være avgjørende for fremtidens opera og ballett i Norge. Dernest er det grunn til å fremheve proposisjonens egne ord om at: "Det nye operahuset vil fremstå som et viktig symbol for hva det moderne Norge representerer som nasjon og den vekt kulturen skal ha i samfunnet". Dette setter prosjektet vårt inn i et samfunnmessig visjonært perspektiv.

St.prp. nr. 48 (2001-2002): "Nytt operahus i Bjørvika", er den tredje proposisjonen i rekken og markerer avslutning og konklusjon på en intensiv planleggings- og prosjekteringsprosess. Vi fra Operaen har deltatt kontinuerlig i prosessen, siden Stortinget i juni 1999 fattet sitt vedtak om å bygge opera i Bjørvika. Denne prosessen resulterte i et forprosjekt som forelå ved utgangen av forrige år.

I januar ga Operaens brukerorganisasjon Statsbygg tilbakemelding på forprosjektet, deretter ble det foretatt en omfattende bearbeiding hos de prosjekterende. Operaen anbefaler det reviderte forprosjektet som nå foreligger, som er løst i henhold til gitte funksjonelle og kvalitetsmessige forutsetninger.

Det har vært svært gledelig for oss å registrere de mange positive ytringer som har fremkommet fra ulike hold etter fremleggelsen av den nye proposisjonen. Selvsagt vil kritiske merknader til et slikt kulturpolitisk kjempeløft både høres og sees godt, men vårt hovedinntrykk er likevel at et flertall ønsker at operahuset nå må komme på plass – i Bjørvika. Lederartikler i hovedstadsaviser og i mange regionaviser samt enkeltpersoners meningsytringer, enten disse kommer fra en tidligere kringkastingssjef eller en kvinnerøst fra Sogn og Fjordane, gir grunn til optimisme.

Vi ser nå med forventning frem mot Stortingets behandling og avstemning. Med et forhåpentlig positivt Stortingsvedtak i ryggen, vil vi i Operaens brukerorganisasjon igjen brette opp ermene og gi løst på detaljprosjekt- og byggefasen, og bidra med vår brukerkompetanse, iver og entusiasme. Følg med på ferden. Det er bare 2330 dager igjen til åpningen....

Bent Bang

En helt ny verden...

Når det nye operahuset står ferdig vil det ikke bare inneholde en fantastisk ny hovedscene med en storslått sal som rommer nærmere 1400 plasser. Lille sal er kanskje like spennende for vårt publikum som for oss brukere.

Lille sal skal være et fleksibelt scenerom med ulik bruk. Lille sal skal gi rom for flere former for kunstuttrykk med svært forskjellige spilleformer og arrangementer som Kammeroperaer og mindre balletter, ny musikk- og dansedramatikk, verksteds- og utviklingsprosjekter, forestillinger for barn og unge, formidlingsprogrammer for barn og unge, inkludert barns egenaktivitet.

Det vil også være et rom for konsertvirksomhet og en scene for gjesteforestillinger. Alt dette kan foregå parallelt og nesten uavhengig av det som skjer på hovedscenen.

I tillegg skal Lille sal brukes til lydopptak og sitteprøver for kor, orkester og solister, regiprøver og musikalske prøver, utleie til eksterne/kommersielle formål, som møter, konferanser, visninger og interne møter og sponsorsarrangementer.

I byggeprogrammet står det blant annet: "Lille sal skal gis en arkitektonisk karakter som gjenspeiler dens varierte bruk. Det arkitektoniske uttrykket skal ha slektskap med bygningens overordnede formale språk. Det skal legges stor vekt på å gi salen akustiske kvaliteter, slik at DNO vil

fremstå som et operahus som har det ypperste av akustiske kvaliteter i sitt nye bygg."

Denne salen skal ha plass til maksimalt 400 publikummere, og noe av det vesentligste er at publikum skal ha mer nærhet til det som skjer på scenen. Kontakten mellom publikum og kunstnere skal kunne være nær og intim. Dette skal det legges til rette for både i det arkitektoniske og det akustiske.

Det skal også være store variasjonsmuligheter i Lille Sal. Anledningen til å spille ulike typer forestillinger som krever ulike oppsett av scene og publikumsplasser skal være stor. Det skal være mulighet for å bygge opp et lite amfi-teater, lages om til konsertsal med orkester på scenen, arenaoppsett med publikum på fire sider og sceneplate i midten osv. Det legges opp til en rekke muligheter som igjen skal gjøre det lettere å imøtekomme nye former for eksperimentering innenfor musikk-dramatikk og dansekunst.

Dette kan bli en helt ny verden. Både for oss som skal fylle dette med kunstnerisk innhold og publikum som skal nyte godt av de kunstneriske resultatene.

Brobyggeren fra Brønnøysund

Han må se Torghatten, Terje Olsen, ellers har han liksom ikke hatt helg. Han er bosatt i Brønnøysund, men vil ha Oslo som arbeidssted de neste årene. Da skal han nemlig bygge operahus til sine barnebarn!

TEKST: BENTE MYHRE HAAST FOTO: LINDA CARTRIDGE

Terje Olsen er nylig tilsatt som prosjektleder for byggefasen i prosjekt nytt operahus. Bak seg har han en del broer, og ikke minst den hjemme, over Brønnøysundet, er han stolt av. Han har fem års fartstid i Statsbygg, hvor han hadde ansvaret for utbyggingen av Realfagbygget ved NTNU i Trondheim, et kjempebygg på 58.000 kvadratmeter i skrenten ved Gløshaugen. Nå er han i avslutningsfasen

med Bygg for biologiske basalfag (BBB-bygget) i Bergen. Der har nok den bratte og trange tomta vært en av de store utfordringene. Nå ser han fram til å anlegge Norges første japanske hage, ved denne bygningen som skal brukes av Haukeland sykehus og Univeristetet i Bergen. Det gjorde unektelig inntrykk å høre landskapsfilosofiske utlegninger fra en japansk zen-buddhist i lang kappe.

Men hva kan en brobygger tilføre et operahus, Terje Olsen?

– 30 års erfaring fra byggeprosjekter er god å ta med seg. Dessuten har jeg hatt ansvaret for noen kaier, som i likhet med operahuset ligger mot vannet,

humrer han. Både aluminiumsverk og kjemiske fabrikker har han på samvittigheten, denne røslige nordlendingen, som egentlig er fra Bodø. Industribyggerfaringen er heller ikke ueffen, da en teknologisk avansert bygning som det nye operahuset vitteleg har et stort islett av produksjonsanlegg, uansett hvor lite kulturelt det måtte forlyde.

- Brukerne må med på en sanna måte at det blir færrest mulig overraskelser etterpå. Balletten skal ikke framføres på sviktende grunnlag! Ellers vil jeg ikke blande meg opp i dansereportoaet, lover Terje, som hevder han selv er god til å balansere i skjæringspunktet mellom følelser og kynisme.

Den sindige Olsen har faktisk også en fartsrekord å skilte med; etter å ha bygget Norges største bane for roadracing (motorsykel) og bilsport (formel 3), måtte han jo selv teste dette riksanlegget for motorsport i Mo i Rana. Han fikk kick av det! Men enda viktigere er det å ha på 'recorden' at han kan vise barnebarna hvilket monument over vår tid han har vært med på å bygge. De rekker å bli 6 år til før de kan gå i den nye operaen ved vannet.

Operasjon BJØRVIKA

Utgiver:
Roar Bjordal, prosjekt-
direktør, Statsbygg
Ansvarlig redaktør:
Bente Myhre Haast, direktør
samfunnskontakt, Statsbygg

I redaksjonen:
Inger Schedell Flattum, DNO
Sitan Ilebrekke, Statsbygg
Anne Britt Pedersen, Statsbygg
Elin Lied, Statsbygg

e-mail: opera@statsbygg.no
internett: www.statsbygg.no

DEN
NORSKE
OPERA

STATSBYGG

